

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

II. Quodnam sit eius obiectu[m] Quo, seu ratio formalis obiectiua Qua, seu propter quam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

aliquo modo inferior est illa, ut in simili etiam de fide docetur.

Accedit, quod obiectum formale Quod scientiæ, debet esse ita simplex & incomplexum, ut non includat vllum prædicatum ipsius scientiæ; seu quod in scientia de subiecto probatur: quandoquidem obiectum illud, ut sic, debet esse subiectum prædicationis artificialis cuiuslibet in eadē scientia; quod proinde supponere debent prædicata, quæ in eadem scientia de eo colliguntur: Ergo Deus nec sub ratione glorificatoris, nec sub ratione Redemptoris, aut aliqua alia respiciēte creaturas, est subiectum Theologiæ: cum omnes illæ rationes prædicati locum habeant in Theologia. Quam rationem ex Ockamo & Gabriele rectè etiā prosequitur Vasquez loc. cit. num. 16. & 17.

Obicitur, ex dictis consequens esse, in Theologia tractanda fore infinita; cum de Deo, ut Deus est, infinita cognosci possint. Respondetur negando sequelam: quia ratio formalis obiecti Quæ, nempe Deitas, ut est scibilis per Theologiam, cōtrahitur per rationem formalem sub Qua, quæ est reuelatio fidei, seu fides ipsa, ut dicemus. dub. seq. per quam non omnia, quæ de Deo absolute cognosci possunt, panduntur, ut patet. Alias quantum est per habitum Theologiæ secundum se, & suam essentiam spectatum, nil obstat, quo minus eo cognoscantur omnia, quæcunque de Deo sciri absolute à creatura possunt. Atque vtrumque horum optimè etiam notauit Scotus q. 3. & Capreolus q. 4. prolog. art. 2. & ante vtrumque S. Thomas q. 14. de verit. art. 8. ad 16.

Atq; ex his colligitur, quid de sententijs superi⁹ cōmemoratis sentiendum sit. Prima enim assignauit quidè vtrumq; adæquatū obiectū Theologiæ; quia oña quæ in Theologia tractantur, vel sunt res, vel signa, rei sacræ nimirū, siue sacramenta; aut certè habent ordinè quendā ad ista; at verò obiectū formale Quod adæquatū non assignauit, ut bene notauit etiam S. Thomas hic q. 1. a. 7.

Secunda nec materiale quidè obiectū adæquatū bene assignauit; quia SS. Trinitatis mysterium nō minus per se & principaliter, quam opus humanæ Reparationis, imò etiam magis principaliter, adeoque independentè plane à Redemptione humani generis, in Theologia tractatur, ut rectè etiam notauit Scotus cit. q. 3.

Tertia itidem non assignauit obiectum adæquatū, ob eandē causam, ut plurib⁹ Scotus loc. cit.

Quarta sine causa multiplicauit obiectū attributionis in Theologia. Nec omnino expressit rationè formale Quæ, secundū quā oña cōsiderantur in Theologia, ut in simili dixit S. Thomas hic cit. a. 7. præsertim quādo posteriora duo nec obiecta quidem sunt adæquata Theologiæ, ut antea dictum.

Quinta malè distinguit vniuersim habitum Theologiæ explicantem & defendentem mysteria fidei, ab habitu conclusionum Theologiæ, ut dicitur quæst. 4. quando de vnitæte Theologiæ agem⁹; proinde malè etiam diuersum vtriusque subiectū adæquatū assignat: denique non rectè etiam fidei, & habitus conclusionum Theologicarū subiectum adæquatū constituit actum meritorium:

quia Deitas ipsa, in se, & ipsa Sanctissima Trinitas nō respiciuntur a fide, siue habitu illo Theologico propter actum meritorium; sed hic potius propter Deum, vel uti finem, ad quem consequendum act⁹ meritorium refertur, ut superius dictum.

Sexta frustra etiam multiplicat triplex obiectum adæquatū, siue attributionis, ommissa ratione formali Quæ; ob quam, & in ordine ad quam, omnia tractantur. Deinde non rectè Christum vnā cum Ecclesia assignat pro obiecto adæquato Theologiæ, ut circa secundam opinionem dictum.

Septima malè rationem Glorificatoris assignat pro ratione formali Quæ subiecti Theologiæ, ut in secunda assertione dictum.

Octaua sine fundamento diuersam rationem, formalem Quæ assignat, respectu veritatum necessariorum, & contingentium; quando etiam hæc, licet quoad sui existentiam & productionem, supponant liberam actionem Dei: tamè ex parte cognitionis quæ omnia faciunt & referuntur ad cognitionem ipsius Dei; tanquam effectus seu operationes liberæ eiusdem; ut quòd Deus creauit cælum & terram; ex his enim ipsis etiam inuisibilia Dei cognoscuntur, iuxta Apostolom Rom. 1. v. 19.

DVBIVM II.

Quodnam sit Theologia obiectum formale Quo; seu ratio formalis obiectiua Quæ, siue propter quam.

S. Thom. 1. p. q. 1. a. 3. & 8.

Non proposuit quidem S. Thomas ex instituto hanc quæstionem; sed suam tamen de eam mentem ac sententiam satis exposuit hic q. 1. a. 3. vbi de vnitæte, Theologiæ agit, partim etiam art. 8. vbi agit de ipsius modo argumentandi.

Pro resolutione autem huius dubitationis, Notandum ex Capreolo q. 4. prologi art. 1. & Caietano hic q. 1. art. 3. & Cano lib. 12. loc. Theolog. cap. 3. ac recepta Philosophorum ac Theologorum doctrina, præter obiectum incomplexū materiale cuiuscunque potentia, seu habitus cognoscitiui, & rationem formalem Quæ, ipsumq; adeo obiectum formale Quod, ex materiali illo ac formali ratione Quæ constitutum; quod etiam vniuersim à Caietano, & quibusdam alijs, vocatur obiectum ut res; assignandam etiam esse certam quandam rationem formalem ex parte obiecti, per quam, seu propter quam obiectum ut res moueat potentiam seu habitum cognoscitiuum; seu quæ sit ratio quædā nō effectiue ut sic, sed obiectiue mouens potentiam seu habitum ad cognitionem materialis obiecti: quæ etiam propterea dici solet ratio formalis obiectiua, vel absolute, vel cum addito, Quæ, seu propter quam, vel per quam; item obiectum quo, seu obiectum ut obiectum. Quale v. g. respectu visus est lumen, per quod color videtur; respectu scientiæ, aut cuius-

libet habitus discursiui, sunt ipsa principia, seu media, ex quibus, seu per quæ cognoscitur conclusio.

Quæ est etiam expressa doctrina S. Thomæ in 2. 2. q. 1. art. 1. ubi ait: *Sciendū, quod cuiuslibet habitus cognoscitiui obiectum duo habet; scilicet id quod materialiter cognoscitur; quod est sicut materiale obiectum; & illud per quod cognoscitur; quod est formalis ratio obiecti. Sicut in scientia Geometrica materialiter scita sunt conclusiones; formalis verò ratio sciendi sunt media demonstrationis, per quæ conclusiones cognoscuntur.* Idem habet q. 2. de virt. art. 13. ad 6. ubi docet, ob rationem diuertam eiusdem obiecti mutari essentiam habitus: *Habitus, inquit, per se respicit rationem formalem obiecti magis, quam ipsum obiectum materialiter. Et ideo si formalis ratio obiecti tollatur, species habitus non manet; sicut formalis ratio scientiæ est medium demonstrationis. Ideo memoriter tenens conclusiones Geometriæ, si non propter media geometrica eis assentiat, non habebit Geometriæ scientiam.*

Eodem modo lib. 3. sent. dist. 24. q. 1. a. 1. quæstione 1. itidem docet, ex hoc obiecto distingui potentias & habitus: *In obiecto, inquit, alicuius potentia contingit tria considerare; scilicet illud quod est formale; & illud quod est materiale; & illud quod est accidentale. Sicut in obiecto visus; quia formale in ipso est lumen, quod facit colorem actu visibilem; materiale verò est color; qui est potentia visibilis; accidentale verò sicut quantitas, & alia, quæ comitantur colore. Et quia unumquodq; agit secundum quod est actus, & per suam formam; obiectum autem est actiuum in virtutibus passiuis; ideo ratio obiecti, ad quam habet proportionem potentia passiuæ, est illud, quod est formale in obiecto: & secundum hoc diuersificantur potentia & habitus, qui ex ratione obiecti speciem recipiunt. Hactenus S. Thomas. Eodem modo loquitur hic q. 1. art. 3.*

Ex quibus rectè etiam colligit Capreolus loc. cit. rationem obiectiuam alicuius habitus dici illud, quod est causa cognoscendi obiectum tanquam mouens intellectum ad cognitionem. Et superius conclus. 3. in eundem sensum dixerat, formalem rationem obiectiuam alicuius habitus scientifici esse illud, quod est causa per se, quod aliquid per illum actum attingatur.

Hoc supposito, in quo omnes videntur conuenire, quatuor sententia de proposita quæstione generatim possunt referri.

Prima sententia est, Theologiæ rationem formalem obiectiuam immediatam (quæ scilicet est ipse assensus principiorum, vt dicitur) intrinsicè esse naturalem; videlicet principia reuelata, vt per humanam solummodo fidem, credita; seu quod idem est, naturalem assensum principiorum reuelatorum. Ita consequenter sentire debet Gabriel Vasquez, dum docet, habitum Theologiæ esse opinatiuum, qui procedat ex principijs reuelatis humana solum fide creditis, vt dictū q. 2. d. 2. Qui propterea etiam disp. 7. cap. 4. dicit: quemadmodum medium demonstrationis in quacunque scientia dicitur ratio formalis sciendi aliqua; sic in Theologia medium & principium, quod assumit ad inferendas conclusiones, est obiectum formale ipsius. Et infra docet, rationem obiecti Theologiæ esse principia, quatenus creduntur esse reuelata; siue assensus ille sit diuinæ, siue hu-

mana fidei, iuxta variam hac de re sententiam: Ipse autem Vasquez, vt loc. cit. vidimus, sentit esse assensum fidei solum humanæ.

Secunda sententia est, rationem formalem obiectiuam esse partim naturalem, partim supernaturalem. Ita apertè Albertinus tom. 1. 3. princip. coroll. 1. num. 20. ubi ait: *Ratio assentiendi conclusioni Theologiæ esse lumina supernaturale, mixtam cum lumine naturali.* Quod ipse vniuersim sentit de omni assensu Theologico, etiamsi procedat ex duabus præmissis reuelatis: quia nihilominus saltem euidencia consequentiæ est naturalis; quam proinde supponit esse rationem assensus, saltem partialem. Idem significat Gregorius de Valentia, hic q. 1. punc. 3. §. 3. ubi ait: *Rationem sub qua Theologiæ non esse quomodocunque reuelationem diuinam inuidentem, sed mouentem intellectum ad assensum Theologicum, si non ante discursu; cum ratio fidei sine discursu moueat.* Et clarius tom. 3. disp. 1. q. 1. p. 2. ad 1. ait, assensum Theologicum non niti sola reuelatione; sed partim quoque lumine naturali, siue quoad alteram præmissam, siue saltem quoad vim consequentiæ: quanquam fateor, hæc etiam iuxta mentem tertii sententiæ non incommode accipi posse.

Ratio autem præcipua huius sententiæ esse videtur: quia id, per quod essentialiter distinguitur fides à Theologia, necesse est pertinere ad rationem formalem obiectiuam; ex hac enim sumitur essentialis inter istos habitus differentia; & non tantum ex diuersa applicatione eiusdem rationis: sed fides & Theologia distinguuntur per hoc, quod hæc sine discursu, illa formaliter per discursum assentiatur suo obiecto: Ego ratio discursus pertinet ad rationem formalem obiectiuam Theologiæ, & non tantum ad applicationem eiusdem: & per consequens ratio formalis obiectiue Theologiæ non est planè supernaturalis, vt est assensus diuinæ fidei; sed ex parte etiam naturalis.

Tertia sententia est, rationem assentiendi Theologiæ verè & propriè dictam esse merè supernaturalem. Quæ tamen sententia rursus variè explicatur. S. Thomas disp. q. 1. ad 2. ait: *De ydem rebus, de quibus Physicæ disciplina tractant, tractat etiam scientia Theologiæ, secundum quod cognoscuntur lumine diuinæ reuelationis.* Vbi cognoscibile lumine diuinæ reuelationis, seu ipsum lumen diuinæ reuelationis, videtur assignare pro ratione formali obiectiua Theologiæ. Idem art. 3. ait: *Quia sacra scriptura considerat aliqua, secundum quod sunt diuinitus reuelata, omnia quæcumq; sunt diuinitus reuelabilia, communicant in una ratione formali obiectiuius scientiæ; & ideo comprehenduntur sub sacra doctrina, sicut sub una scientia.* Et ibidem ad 2. dicit: *Ea quæ in diuersis scientijs physicè tractantur, potest sacra doctrina una existere, considerare sub una ratione, in quantum sunt diuinitus reuelabilia.* Quò utroque loco reuelabile, seu reuelabilitatem, videtur pro ratione formali obiectiua assignare: adeo vt S. Thomas promiscuè aliquando reuelationem diuinam, aliquando reuelabilitatem rationem formalem obiectiuam Theologiæ constituat.

Quod Capreolus q. 4. prol. art. 7. in fin. ita explicat

plicat, distinguendo, ut vidimus, in Theologia, præter rationem formalem obiecti cognitã, quæ est ipsa ratio Deitatis, duplicem aliã rationem formalem obiecti, videlicet rationem cognoscendi, & rationem (ut ipse vocat) *quæ accidit cognito, & denominat illud propter rationem cognoscendi*: quarum prior est dicitur lumen diuinæ reuelationis; alteram ipsam reuelabilitatem. Qui proinde etiam ibidem conclusit. *Ratio, inquit, formalis Theologiæ, sicut quæ aliquid in Theologia cognoscitur, est lumen diuinæ reuelationis; & similiter formalis ratio obiecti Theologiæ, ut obiectum est, est hoc, quod dicitur reuelabile, vel cognoscibile lumine diuinæ reuelationis.*

Caictanus quoque hic q. 1. a. 3. indifferenter dicit, reuelabilitatem diuinam, seu lumen diuinæ reuelationis esse rationem formalem sub qua, ut ipse vocat. Canus lib. 12. loc. Theolog. cap. 3. ait, Theologiæ nostræ eandem rationem esse ac fidei; etsi toto genere differant, quod hæc cum discursu, illa sine discursu ad assensum moueat. Molina hic q. 1. a. 3. ait, rationem sub qua Theologiæ esse scibile per reuelationem, seu ex præmissis reuelatis: cognoscibile verò per reuelationem immediatè, esse obiectum fidei.

Dominicus Bannes q. 1. a. 3. controuers. 1. ait: Diuinam reuelationem (seu reuelabilitatem) esse rationem formalem, sub qua obiectum Theologicum specificat Theologiam. Idem art. 3. ad 7. ait: *In discursu Theologico, in quo utraq; præmissa est de fide, lumen naturale, quo iudicatur bonitas conclusionum, non est ratio formalis assentiendi, sed conditio & quasi applicatio rationis formalis antecedentis ad conclusionem.* Et infra dicit; etiam si altera præmissa sit naturaliter euidens, nihilominus conclusionem esse Theologicam: quia, inquit, *talis præmissa non assumitur à Theologo propter se, sed propter ministerium ad officium Theologi; quod per se est ex rebus fidei conclusiones deducere.* Vnde quod idem Bannes supra ad 5. dixerat; *Theologicis conclusionibus assentimur per duo lumina, quæ ad assensum concurrunt*, non videtur præcisè de ratione formali obiectiua intellexisse; sed in communi de omni eo lumine, quod ad assensum Theologiæ necessarium est.

Eodem modo Franciscus Zumel q. 1. docet, rationem formalem sub qua Theologiæ esse diuinã reuelationem, & lumen supernaturale. Et q. 2. *Eadem est, inquit, ratio formalis nostræ Theologiæ & Catholica fidei, sicut eadem est ratio formalis habitus primorum principiorum, & habitus conclusionum.* Eam verò rationem inferius dicit esse diuinam reuelationem. Vnde art. 7. q. 1. ait: *Dico quinto, quod discursus syllogisticus non est ratio formalis assentiendi conclusioni; sed est quasi applicans rationem formalem, quæ est in præmissis ad ipsam conclusionem, id quod contingit in omnibus alijs scientijs.* In eundem sensum etiam alij Theologi obiectum formale Theologiæ vocant diuinam reuelationem, seu reuelabilitatem; siue ut nonnulli loquuntur, cognoscibile per reuelationem ineuidentem, per discursum applicatam.

Eodem modo ex antiquioribus loquuntur Scotus q. 2. & 3. prologi; & quoad habitum deductiuum conclusionum Theologicarum (quem tamen cum fidei habitu malè confundit) Aureolus q. 1. prolog. a. 2. Omitto eos, qui rationem assen-

tiendi Theologiæ assignarunt lumè quoddam euidens, seu ipsius fidei, seu à fide distinctum de quibus dictum supra q. 2. dub. 3.

Quarta sententia distinguit inter duplicem Theologiæ habitum, iuxta ea quæ tradidimus q. 2. dub. 2. & mox dicemus.

Vbi tamen rursum supponimus, sermonem esse de Theologia, secundum proprium officium spectatam, prout nimirum vel ex duabus præmissis reuelatis, vel ex vna reuelata & altera naturaliter euidente, per euidentem consequentiam colligit conclusionem, eiq; assentitur.

Assertio I. Theologiæ ratio formalis obiectiua non est ratio discursus; siue naturalis euidentiæ consequentiæ. Videtur ex mente auctorum tertie sententiæ; & expressè, ut vidimus, traditur à Banne & Zumel locis cit. Eodemque modo loquitur S. Thomas, locis antea citatis, in quibus nunquam dicit, rationem consequentiæ esse rationem assentiendi, siue in Theologia, siue in alijs scientijs; sed in his, media seu principia demonstrationis; in illa reuelationem seu reuelabilitatem, &c. Probat. Quia sicut se habet agens naturale ad suum effectum, ita etiam principia seu præmissa, siue assensus principiorum ad assensum conclusionis: sicut enim illud, ita etiam ista in suo genere sunt causa sufficiens sui effectus; certè nulla solida ratio diuersitatis assignari potest: Ergo etiam sicut se habet approximatio ad passum, respectu agentis naturalis, ad effectum naturalem, ita etiam recta dispositio & collocatio præmissarum; siue ratio consequentiæ, ad assensum conclusionis: alias enim inter causam naturalem, & præmissas siue principia, non seruaretur proportio: atqui approximatio illa tantum se habet per modum conditionis applicantis passum seu agens naturale: Ergo etiam recta dispositio & collocatio terminorum ac præmissarum tantum se habet per modum conditionis applicatis obiectum formale, seu principia & præmissas. Idem in simili de fide rectè tradunt & explicant Gregorius de Valentia tom. 3. d. 1. q. 1. p. 2. & Albertinus tom. 1. princip. 3. q. 4. & de habitu Theologiæ assentiendi conclusionibus deductis Aureolus q. 1. prolog. a. 2.

Eademque ratio vniuersalis est, & procedit de omni habitu discursiuo; & confirmari potest tum ex eo, quod ab Aristotèle, & Philosophis syllogismus, seu forma syllogistica non vocatur medium, aut ratio sciendi; sed tantum modus aut instrumentum sciendi; quasi videlicet extrinsecè se habens ad scientiam. Quamuis non ægem, scientias humanas proprie dictas necessario hoc instrumento vti; imò etiam per hoc, velut à posteriori rectè distingui scientiam ab intellectu, ut dicemus. Tum quia alias fatendū esset, cognitionem Logicæ esse rationem formalem assentiendi, saltem inadæquatam, omnium scientiarum: atque ipsius adeo etiam scientiæ infusæ, quatenus discursiua est, iuxta dicta q. 2. dub. 3. quod nemo dixerit. Plura huc accommodari possunt etiam ex ijs, quæ dicentur pro assertione 2.

Assertio II. Theologiæ nostræ simpliciter dicta ratio formalis obiectiua, non est principium.

seu præmissa evidens, si quæ forte, ut fieri potest, in discursu propriè Theologico ponitur. Ita Bannes loc. cit. & significat Aureolus cit. q. 1. art. 2. quatenus docet, assensum conclusionis Theologicæ, in discursu, constante ex vna præmissa reuelata, & altera eidente, sequi conditionem & naturam principij reuelati tantum, non eidentis. Idem colligitur ex S. Thoma, & alijs, dum vniuersim pronuntiant, diuinam relationem, aut reuelabilitatem esse rationem formalem obiectiuam Theologiæ. Idem in vtraque assertionem multò magis sentiunt ij, qui docent, vnam & eandem rationem formalem esse fidei & Theologiæ, ut de Cano & Zumel diximus. Probatur his rationibus. Primo; quia alias fatendum esset, habitum Theologicum simpliciter dictum, etiam eiusdem conclusionis; deductæ ex duabus præmissis reuelatis, esse speciem diuersum ab eo, qui eandem conclusionem deducit ex vna præmissa reuelata, & altera eidente: hoc autem est contra certam & communem Doctorem; ut inferius dicetur, q. 5. Ergo, &c. Maior probatur. Quia habitus illi procederent ex diuersis planè rationibus formalibus obiectiuis; prior quidem ex merè supernaturali; quandoquidem utraque præmissa est reuelata, & ut supponimus, creditur per fidem diuinam; ipsa autem ratio consequentiæ ad rationem formalem obiectiuam non pertinet, ut antea dictum: Posterior verò procederet ex ratione obiectiuam partim naturali, partim supernaturali: quæ duæ rationes plus quam genere differunt.

Secundò. Theologia non ob aliam rationem assentitur suæ conclusioni, nisi quia & quatenus est virtualiter reuelata; quod ex omnibus authoribus tertix sententiæ apertè colligitur; adeo ut hæc iure dici possit communis Doctorem sententiæ: sed quod obiectum eius sit virtualiter reuelatum, non facit altera præmissa naturalis evidens; in hac enim minimè est reuelata; sed solum præmissa fidei in eidentis & reuelata: cuius reuelatio virtualiter se extendit ad conclusionem: Ergo præmissa evidens non est propriè ratio partialis obiectiuam conclusionis Theologicæ; sed solummodo conditio explicans alteram propositionem reuelatam; ita ut intelligamus, in ea virtualiter contineri conclusionem.

Tertiò. Impossibile est, ut vnus & idè assensus seu habitus simplex specificetur per duas differentias toto genere & ordine diuersas, ut patet: Ergo etiam impossibile est, eiusdem assensus Theologici duas esse ratios obiectiuas formales, quauis partiales, toto genere & ordine diuersas; quarum videlicet vna sit naturalis, altera supernaturalis. Probatur consequentiâ. Quia differentia essentialis habituum sumitur à ratione formali obiectiuam, ut supra ex S. Thoma dictum, & habet communis Doctorem sententiæ: eam ergo rationem formalem obiectiuam necessariò etiam imitatur differentia intrinsecè specificantes habitum: Ergo vbi sunt duæ rationes obiectiuæ, genere & ordine diuersæ, fatendum est etiam, differentias constitutiuas habitus esse genere diuersas. Et confirmatur. Quia non est maior ratio, cui vna po-

tius ratio formalis obiectiuam specificet, quam altera; aut si est, illa potius sola dicenda erit ratio formalis obiectiuam, siue propter quam, non hæc. Si dicas, coalescere in vnam, respondeo hoc ipsum impossibile esse, ut tam diuersæ rationes coalescant in vnam. Deinde illa vna ratio, seu potius differentia specifica inde desumpta, vel erit naturalis intrinsecè, vel supernaturalis: neutrum potest dici: quia non est maior ratio vnus, quam alterius.

Quartò. Si diuina reuelatio alterius præmissæ reuelata, verè est causa & ratio obiectiuam mouens ad assensum conclusionis (quod quidè negari minimè potest) necessariù est, ut intellectus ei inicitur, quantum & ipsa potest, & illa meretur; sed hoc nõ fit, nisi illa solà utatur, velut ratione formali obiectiuam; altera verò præmissa eidente utatur solù ut conditione applicante rationem formalem; potest enim hoc facere, ut mox probabitur: Ergo &c.

Quintò. Ea est intellectus nostri natura, circa conclusionis assensum, ut quando per alteram ex præmissis, seu assensibus præiis, certò & infallibiliter nobis innotescit, conclusionem niti certiori quodam & firmiori fundamento, quam sit ille idem assensus prior, per quem hoc innotescit, ut tunc veluti neglecto assensu priori debilitati, aut certè non alia eius ratione habita, quam velut conditionis applicantis certius illud principium, vltimatè ac formaliter solum intendat in alterum illud fundamentum firmius, quo cognoscit conclusionem niti; & ab eo potissimum permotus perfectiore assensu sibi persuadeat conclusionem, quam sit ille assensus prior & imperfectior: sed illud accidit in proposito; assensus enim alterius præmissæ naturalis & eidentis, simpliciter est imperfectior; quam sit assensus alter fidei diuinæ: Ergo ex ipsa etiam natura intellectus pariter fiet, ut intellectus, non alia ratione præmissæ eidentis habita, quam velut conditionis applicantis, alterum principium reuelatum certius, ob hoc solum velut rationem formalem obiectiuam assentiat conclusioni. Maiorem quasi ad verbum, quamuis ad aliud propositum, de quo hic non disputamus, tradit Gregorius de Valentia tom. 3. loc. cit. eiusq; ratio esse videtur, quod intellectus naturaliter ex præmissis omnem eam certitudinem & perfectionem possibilem confectatur, quam is habere potest ex assensu præmissarum. Exemplum aut potius simile habemus in illis Samaritanis, qui cum de Christo Messia certioribus argumentis & signis essent instructi, quam fuerat contestatio illius mulieris samaritana, dicebant: *Quia iam non propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audiuimus & scimus, quia hic est verè Saluator mundi.* Ioan. 4. v. 42. Eodem modo, quando discipulus in Mathematicis audit suum Magistrum explicantem demonstrationes Euclidis, easque intelligit, tum is certè non assentitur conclusionibus Geometricis propter suum Magistrum, velut rationem assentiendi, sed ob aliam rationem longè certiorè, nimirum ob principia & explicatione verò illa solum utitur veluti conditione seu causa applicante notitiam principiorum.

Sextò. Conclusio Theologica explicata per discursum Theologicum ex vna præmissa reuelata & altera euidenti, potest per fidem credi: Ergo nititur solum principio reuelato & supernaturali; non naturali. Antecedens patebit ex q. 5. dub. 3. & 4. Et ratio breuiter est. Quia est reuelata; eo ipso, quod est necessario & euidenter adeoque infallibiliter connexa cum præmissa reuelata: esse autem ita connexam, innoscit nobis ex ipsa præmissa naturali; per quam nobis certò & infallibiliter constat, conclusionem contineri in præmissa illa reuelata.

Neque propterea sequitur, fore, vt etiam in casu, quo altera præmissa est euidens, altera verò ineuidens, possit quis euidenter assentiri conclusioni; quia ad hoc opus foret, vt euidenter constaret, per alteram præmissam ineuidentem, conclusionem contineri in præmissa euidente; sicuti, quia per alteram præmissam naturalem certò constat, conclusionem contineri in præmissa reuelata, idcirco possum non quidem euidenter, sed certo assentiri conclusioni virtualiter contentæ in principio reuelato: id verò est impossibile. Quæ etiam ratio est, vt quoad euidenciam vel ineuidenciam, conclusio semper sequatur partem debiliorem; non autem quoad rationem supernaturalitatis; nec adeo etiam vndiquaque quoad rationem certitudinis, vt recte etiam notauit Aureolus q. 1. prolog. art. 2. & Molina hic q. 1. a. 2. disp. 1. Siquidem etiam actus virtutum supernaturalium sunt supernaturales; cum tamē pendeant etiam à potentijs vitalibus; quæ non sunt causæ aut res supernaturales.

8 Assertio III. Theologiæ simpliciter dictæ ratio formalis obiectiua tota est supernaturalis. Hæc est mens Auctorum, quos pro tertia sententia citauimus, & colligitur ex dictis. Si enim naturalis esset, ideo esset, quia ratio, siue adæquata, siue inadæquata, assentiendi conclusioni Theologicæ, esset vel assensus solum opinatiu⁹ vtriusque præmissæ, vel ratio & euidencia consequentiæ, vel saltem in discursu illò, quo vna tantum præmissa est reuelata, ipsamet altera præmissa euidens: nihil horum potest dici. Non primum; sic enim Theologiæ simpliciter dictæ habitus esset opinatiuus, quod satis refutauimus supra q. 2. dub. 2. Nec secundum, ob ea, quæ in prima assertione docuimus. Nec tertium, propter ea, quæ in probatione secundæ assertionis attulimus. Cum ergo negari non possit, Theologiam simpliciter dictam habere suam quandam certam rationem formalem obiectiuam; ea verò nec adæquate nec inadæquate sit naturalis, vt probatum est; necesse est, vt sit mere supernaturalis.

9 Assertio IV. Ratio formalis obiectiua Theologiæ adæquate spectata, diuersa est à ratione formali obiectiua fidei. Est communis Doctorum primæ, secundæ, & tertiæ sententiæ, atque etiam mens & doctrina S. Thomæ locis superius citatis, vbi docet, habitus & scientias distingui penes rationem formalem obiectiuam: Cum igitur ex eodem S. Thomæ constet, habitum Theologiæ esse diuersum ab habitu fidei; vt probauimus supra q. 2. dub. 2. necesse est etiam, rationem for-

mallem obiectiuam vtriusque diuersam esse. Et confirmatur. Quia cum alioqui habitus fidei & Theologiæ habeant idem subiectum, siue obiectum Quod, & nihilominus tamen essentialiter inter se differant, tanto magis necesse est differre ratione formali obiectiua; quod etiam in sequentibus fiet clarius. Dicitur fortè aliquis, differre ratione conditionis applicantis obiectum. Responderetur, hanc esse differentiam planè extrinsecam, quæ ad essentiam diuersitatem minimè sufficit, vt per se patet. Qui verò aliter locuti sunt, in quibus Canus, Bannes, Zumel, locis citatis, incompletè tantum vtriusque rationem obiectiuam considerant, vt dicemus.

10 Assertio V. Theologiæ nostræ simpliciter dictæ ratio formalis obiectiua, siue propter quam, immediata & completa, est, principium reuelatum, vt creditum fide diuina, siue ipse assensus fidei circa principium reuelatum. Est communis sententia, & mens authorum tertiæ sententiæ; ac præcipuè S. Thomæ ibidem relati, tametsi nonnunquam alijs verbis vtantur, sensu non diuerso, vt dicemus. Probatur. Quia illa est completa & immediata ratio formalis obiectiua Theologiæ nostræ, propter quam formaliter & immediate assentimur conclusioni Theologiæ; cuiq; vnice innititur assensus Theologicus: sed propter principium reuelatum, vt creditum fide diuina, seu quod idem est, propter ipsum assensum fidei circa principium reuelatum, assentimur conclusioni Theologicæ; eique etiam vnice innititur assensus Theologicus: siquidem quæ præterea ad hanc rationem formalem obiectiuam adungi possent, vt ratio seu euidencia consequentiæ, naturalis euidencia alterius præmissæ, &c. iam antea à ratione formali obiectiua Theologiæ exclusimus. Ergo principium reuelatum vt creditum fide diuina, ipseque adeò assensus fidei diuina circa principium reuelatum, est adæquata & immediata ratio formalis obiectiua Theologiæ. Et confirmatur: quia in omni scientia, ipse assensus principiorum est ratio formalis obiectiua ipsius habitus scientifici; non tamē quilibet assensus; sed is solum, qui est scientiæ proportionat⁹, si quis enim haberet assensum principiorum solum à Fide humana profectū, is vtique non haberet veram scientiam, vt superius q. 2. dub. 3. cum S. Thomæ hic in prima notatione citato ex communi sententia docuimus: quia assensus ille principiorum, seu principia ipsa tali assensu credita, non sunt ratio formalis obiectiua scientiæ; sed solummodo pro vt cognoscuntur assensu certo & euidenti. Nostra autem Theologia non nititur assensu opinatiuo, aut naturali, principiorum reuelatorum, vt dictum ead. q. 2. dub. 2.

Dixi verò in assertione primo, Theologiæ nostræ esse assensum fidei: quia per hoc distinguitur Theologia nostra obscura à Theologia euidente Christi & beatorum; quod cum vtraque quidem rationem formalem obiectiuam supernaturalem habeat, adeoque generatim nitatur principijs reuelatis, supernaturali aliquo assensu cognitis; illa tamen nitatur obscura cognitione fidei; hæc clara & euidente, vt cit. q. 2. dub. 3. fusius explicatū.

Dixi secundò, esse principium reuelatum, nimirum indefinitè vnum vel plura: pro ratione varia discursus Theologici, habentis aut vtramque, aut vnam solummodo præmissam reuelatam, cum altera euidente, vt superius dictum.

Assertio VI. Eiusdem Theologiæ simpliciter dicta ratio assentiendi mediata & vltimata, est ipsa reuelatio diuinæ fidei: ac proindè à præcedenti assertionem re ipsa non dissentiunt, qui Theologiæ, rationem formalem obiectiuam, vel sub qua, dixerunt esse reuelationem, vel reuelabilitatem, vel reuelabile, vel mediata reuelatum, vel ipsa principia reuelata: quanquã plene & exacte completam rationem eius non omnes expresserunt. Probatum & declaratur assertio. Dupliciter enim assignari potest formale obiectum Quo, seu ratio formalis obiectiua alicuius habitus discursiui; nimirum mediata vel immediata, & vtraque rursus, vt ex Capreolo retulimus, vel secundum se, absolute, & in abstracto, vel vt formaliter afficiens & denominans, aut certè inuoluens obiectum materiale; hoc posteriori modo dicitur mediata reuelatum, seu reuelabile; hoc est, ex reuelato principio cognoscibile; & secundum Capreolum etiam ipsa reuelabilitas, quia & ista, vt sic (veluti simitas) aliquo modo inuoluit subiectum. Priori modo dicitur lumen diuinæ reuelationis, seu ipsa reuelatio; non quod immediatè ipsam conclusionem Theologiam afficiat (hæc enim vt sic non est immediatè reuelata) sed quæ afficiat præmissas: quæque proindè sit mediata tantum ratio assensus Theologici; simul tamen vltimata: quandoquidem vniuersim ratio immediata assensus principiorum, est ratio mediata, sed vltimata assensus conclusionis.

Rursum quia assensus Theologicus est discursiuus, eiusdemque ratio formalis obiectiua immediata necessario est complexa, idè pro ratione eius obiectiua immediata recte assignatur totum principium complexum, ex quo conclusio Theologica inferitur: qua ratione ipsa principia, seu præmissa reuelata dicuntur ratio per quam, siue propter quam. Cæterum quia etiam ipsis reuelatis principijs diuersis plane assensibus assentiri possumus, qui idcirco fundent & causent habitus & assensus conclusionum non minus diuersos, vt exemplo naturalium scientiarum patet, & ex parte notauit etiam S. Thomas loc. cit. q. 2. de virtutibus art. 13. ad 6. hinc fit, vt nisi ad principium habitus discursiui adiungatur ratio certa & determinata assensus eiusdem principij, non possit completa ratio formalis obiectiua habitus, aut assensus discursiui constitui; vt etiam circa præcedentem assertionem dictum: sed quam nos in illa eadem assertionem expressimus, authores secus locuti subintellegerunt.

Assertio VII. Ratio formalis obiectiua Theologiæ opinatiuæ propriè non est reuelatio diuinæ; nec principia reuelata, qua talia, sed assensus opinatiuus, seu fides humana principiorum reuelatorum; seu quod idem est, ratio probabilis, vel autoritas humana mouens ad assensum præmissarum. Hanc assertionem pono contra quandam opinionem, assentem, per rationem formalem

obiectiuam mouentem nos ad assentiendum, non distingui fidem humanam à diuinam; aut Theologiam opinatiuam hæreticorum à Theologia simpliciter dicta & supernaturali; vtriusque enim esse, aut esse posse eandem rationem formalem obiectiuam, videlicet reuelationem diuinam, seu immediatè afficientem obiectum creditum; seu mediata applicandam per discursum, seu per aliã quandam rationem obiecti sub qua, desumptam ab ipso habitu, vt referemus fufus dub. sequent. Quam sententiam indicare nonnullis visus est Molina hic q. 1. a. 3. disp. 2.

Verum pro certo habendum est, reuelationem diuinam propriè non esse rationem formalem obiectiuam nec humanæ fidei, nec Theologiæ opinatiuæ: quod omnes reliquicitati pro secunda & tertia opinione sentiunt; non distinguentes rationem formalem obiectiuam à ratione sub qua, vt dicemus dub. seq. Qui hoc ipso etiam docent, per illam ipsam rationem obiectiuam specificari & distingui Theologiam simpliciter dictam à cæteris habitibus, saltem excepta fide. Idem supponit S. Thomas locis supra citatis, quando habitum Theologiæ per ipsam reuelationem diuinam seu reuelabilitatem, specificari & distingui docet ab omnibus alijs habitibus: & colligitur ex eodem S. Thoma in simili 2. 2. q. 5. a. 3. vbi docet, nullum hæreticum posse alicui veritati fidei assentiri propter primam veritatem.

Vnde etiam probatur assertio. Primò. Quia vt ex communi Doctorum sententia initio huius dubij retulimus, per rationem formalem obiectiuam specificantur & distinguuntur habitus; adeo vt impossibile sit, habitus essentialiter diuersos, & idem alioquin subiectum & obiectum materiale habentes, habere eandem rationem formalem obiectiuam: Ergo impossibile est, diuinam reuelationem, seu reuelabilitatem, quæ est ratio formalis diuinæ fidei, aut Theologiæ simpliciter dictæ esse etiam rationem obiectiuam fidei, aut Theologiæ opinatiuæ: cum habitus isti sint diuersissimi, vt patet ex dictis q. 5. dub. 2.

Secundò. Impossibile est, vt ratio formalis obiectiua habitus naturalis sit supernaturalis, vt ex communi rectè etiã tradit & explicat Franciscus Albertinus tom. 1. princ. 3. Coroll. 4. & constat ex dictis; quandoquidem ex ratione formali obiectiua specificantur & distinguuntur habitus: at verò Theologia opinatiua est habitus merè naturalis: Ergo. &c.

Tertiò. Ratio ista obiectiua diuinæ reuelationis habet se vt lumen respectu visus; quatenus videlicet immediatè afficiens obiectum quod visus, est immediata ratio & causa cognoscendi coloris: sed impossibile est, vt hoc modo spectatum, sit ratio formalis obiectiua alterius potentie, quam visus: quod in sensibus est per se manifestum; de intellectu probatur. Quia licet aliquando ex lumine, velut medio termino, inferri possit aliqua conclusio, tamen ratio immediata & completa assentiendi, non est lumen: sed præmissa aliqua, seu assensus præmissa, cuius terminus quidam sit lumè. Idè seruata proportione etiam de cæterorum sensuum ratione formali obiectiua dicendum est.

Quartò.

Quartò. Ratione formali obiectiua formaliter nititur certitudo cuiuslibet assensu; quæ proinde etiam debet illi respondere: atqui certitudo Theologiæ opinatiuæ nequaquam respondet reuelationi diuinæ; seu assensui nitenti hac reuelatione; cum sit longè minor & ordinis inferioris, vt patebit q. sequenti.

Quintò. Ratio formalis obiectiua adæquate sumpta, debet esse id, in quod vltimo resoluitur assensus: sed Theologiæ opinatiuæ ratio vltimata in quam resoluitur eius assensus, non est reuelatio diuina; sed tantum rationes probabiles, seu fides humana, quibus nititur eius assensus. Reuera enim talis non assentitur, quia Deus præmissam reuelauit; sed quia ex rationibus probabilibus, seu humana autoritate putat, Deum hoc reuelasse.

Sextò. Theologia opinatiua eodem modo, seruata proportione, se habet ad diuinam reuelationem, sicut fides humana, seu opinatiuus assensus, qualem habent hæretici de quibusdam veritatibus fidei: atqui impossibile est, vt ratio formalis obiectiua fidei humanæ sit reuelatio diuina: Ergo. &c. Minor probatur. Quia alioqui per naturæ vires credere possemus aliquid formaliter, quia id Deus reuelauit, sicut hæretici naturaliter eliciunt assensum fidei humanæ, circa eas fidei veritates, quas credunt: neque enim aliunde est in eo actu aliqua difficultas, si non ex ipsa supernaturalitate actus & obiecti formalis: Sed hoc prorsus est falsum, posse nos naturæ viribus credere formaliter, quia id Deus reuelauit. Ergo. Quæ de causa etiam Albertinus cit. princip. 3. coroll. 4. num. 6. ad hoc ipsum propositum ex instituto, probat, ex communi sententia, credere propter auctoritatem diuinam reuelantem, tanquam propter rationem formalem assentiendi, excedere potentiam naturalem; atque adeo *non dicere solam difficultatem, sed impossibilitatem simpliciter*, vt talis actus viribus naturæ eliciatur.

Nec obstat, quod aliquando tam fidelis, quam hæretic⁹ eliciens eiusmodi assensum opinatiuum & naturalem, existimat, se assentiri propter diuinam reuelationem, tanquam rationem formalem obiectiuam: quia id commune est omnibus actibus mentis internis, vt eorum ratio formalis, & quidditas intrinseca, ipsum quoque operantem frequenter lateat: quod in actu charitatis supernaturalis est manifestum, & de fide certum; idemque de actu fidei diuinæ complures & rectè docet vt suo loco dicitur. Vbi tamen notandum, in hoc ipso complexo, scilicet aliquid vt reuelatum, credi, voculam *vt* dicere posse non solum rationem formalem obiectiuam, sed etiam conditionem vel partem materialis obiecti, vt sensus sit, talem assensum esse, vel de ijs rebus, quæ sunt reuelatæ; nec nisi supposita ea conditione reuelationis: vel de hoc ipso etiam, quod sunt reuelatæ. Et hoc modo non est negandum, posse assensu etiam opinatiuo, seu humanæ fidei credi aliquid vt reuelatum à Deo, vt indicat etiam S. Thomas 2. 2. q. 5. a. 3. ad 1. Qua ratione etiam explicari poterit Molina loc. cit. vt & in Concordia q. 14. art. 13. 9. 7. 10. 11. vbi in eundem sensum asserit,

posse hominem per vires naturæ, cum solo concursu generali, assentiri mysterijs supernaturalibus sibi propositis & explicatis: qualia sunt, Deum esse trinum in personis, Christum esse Deum, & similibus, tanquam à Deo reuelatis, actu merè naturali. &c. Quo sensu etiam Viguierius cap. 10. §. 3. v. 6. sub fine dixit: Hæretici, quamuis dicant, se ijs, quæ sunt fidei, credere, quia reuelata sunt à Deo, non tamen faciunt, prout hæc coniunctio *Quia, dicit causalitatem; quia tunc crederent omnibus reuelatis, vt patet per exponentes: Sed bene prout hæc coniunctio Quia, dicit quandam circumstantiam obiecti; de quare alibi plura.*

Atque ex his, quæ hætenus docuimus, facile colligitur primò, quomodo differat ratio formalis obiectiua fidei à ratione obiectiua Theologiæ simpliciter dictæ. Etenim reuelatio diuina est ratio formalis obiectiua fidei immediata; scilicet non vt efficiens præmissam aliquam, ex qua assensus fidei deducatur, sed vt efficiens immediatè ipsum complexum obiectum fidei. Vnde etiam obiectum fidei formale dicitur reuelatura, seu cognoscibile per diuinam reuelationem immediatè: Theologiæ verò obiectum vt sic, non est in se reuelatum, sed reuelabile, seu per reuelationem cognoscibile, mediatè, vt dictum.

Vbi rursus tanquam certum supponimus, fidem non assentiri suo obiecto formaliter, per discursum; quod inquit Gregorius de Valentia tom. 3. disp. 1. q. 1. p. 2. *videntur pro certo supponere omnes Theologi.* Item Franciscus Albertinus to. 1. princip. 3. coroll. 4. punc. 2. docet, *firmissime tenendum esse, assensum fidei diuinæ non resolui in discursum; sed fieri per simplicem adhesionem*, tanquam per rationem formalem assentiendi; quam etiam ostendit esse sententiam S. Thomæ, & communè Theologorum, contra quosdam illic relatos, qui contrarium docuisse videntur, videlicet Durandum, Gabrielem, Michaelem Medinam, Marfilium, & Vasquez: qui duo etiam fidem ipsam videntur fecisse discursiuam, ita tamen vt medium in fide nõ sit propositio aliqua reuelata, & directè per fidem credita; sed reuelatio ipsius veritatis per fidem credendæ. De quare suo loco pluribus agendum est.

Colligitur secundò; tametsi ratio discursus non constituat intrinsecè rationem formalem obiectiuam Theologiæ, tamen per eam velut à posteriori rectè ipsam posse explicari: eo ipso enim significatur, rationem eius obiectiuam esse vel præmissam, vel in præmissa reuocare, per discursum applicandam, vt diximus.

Colligitur tertio, ex ratione formali obiectiua Theologiæ, simulque ex eius obiecto formali attributionis, quænam sit differentia ac ratio specifica & essentialis, adeoque definitio Theologici habitus, siue qui simpliciter talis est, & dicitur; siue etiam opinatiui. Theologia enim simpliciter dicta, sub generali ratione, quatenus communis est etiam Theologiæ Christi & beatorum, ex dictis ita rectè definitur; *Habitus discursiuus, circa Deum vt Deus est, nixus principijs reuelatis, qua talibus: seu quod idem est, scientia Dei, vt Deus est, procedens ex principijs reuelatis fu-*

perna-

pernaturalis assensu cognitis: seu per restrictionem superioris definitionis, vnius solū particulæ additione factā: *Habit⁹ discursiuus circa Deū vt Deus est, nixus principijs reuelatis euidenter cognitis.* Theologia verò nostra, seu viatorū, ita rectè definitur: *Habit⁹ discursiuus circa Deū, vt Deus est nix⁹ principijs obscure reuelatis, qua talib⁹: siue, scientia Dei, vt Deus est, procedens ex principijs reuelatis, diuina fide creditis.* Theologia verò opinatiua definitur hoc simili modo: *Habit⁹ discursiuus circa Deum, vt Deus est, nixus principijs obscure reuelatis, humana fide creditis.* Quibus rationibus & definitionibus definiti habitus singuli, & inter se (suo modo) & ab omnibus plane habitibus alijs, seu naturalibus, seu supernaturalibus essentialiter differunt; vt ex dictis colligitur, & consideranti patebit.

Colligitur quartò, quisnam sit assensus propriè Theologicus; quodque principiū propriè Theologicum; & quæ itè argumentatio propriè Theologica. Assensus enim propriè Theologic⁹ in genere, alius non est, nisi qui nititur ratione formali obiectiua Theologiæ propria; nimirum principio reuelato diuina fide credito. Principium propriè Theologicum non est, nisi reuelatum. Argumentatio propriè Theologica non est, nisi qua principium reuelatum ita intellectū applicatur & proponitur, vt eo tanquam reuelato verè & vnicè niti possit assensus Theologicus. Quod fieri non potest, nisi & consequentia argumentationis sit euidentis; & antecedens omni ex parte necessariū: ita vt si præmissæ reuelatæ adiungatur altera præmissa naturalis, ea tamen sit euidentis, non probabilis solum & incerta. Illa enim solā principium reuelatum sufficienter explicatur & proponitur, quantum satis est, ad certitudinē Theologici assensus, vt magis patebit ex quæst. 5. dub. 3. & 4.

D V B I V M III.

Vtrum præter rationem formalem obiectiuam Qua, siue propter quā, assignanda sit alia Theologia ratio formalis sub qua; & quanam illa sit?

S. Thom. I. p. q. I. art. 3.

Generalis difficultas de omnibus habitibus & potentijs est, an præter obiectum formale Quod, ac obiectum formale Quo, seu rationem formalem obiectiuam Qua, siue propter Quam, ex parte obiecti assignari debeat alia ratio formalis sub qua, à priori, seu in concreto, seu in abstracto sumatur, distincta; ex qua sumatur specificatio potentiæ siue habituum; quæ non sit ratio mouens ad cognitionē; sed vel solum quædam denominatio scibilis, vel cognoscibilis, seu actualis, seu potentialis, ab ipsa ratione cognoscendi potentiæ, vel habitus, seu quod eodem ipectat, ipsum lumen intrinsecū habitus cognoscitiui; vel

certe conditio dūtaxat ex parte obiecti requisita ad hoc, vt obiectum habitum, vel potentiam terminet, siue moueat.

Et non defunt ex recentiorib⁹, qui ita sentiūt. In quib⁹ Molina hic q. I. art. 3. disp. 2. apertè distinguit inter rationem formalem obiectiuā mouentē potentiam ad cognoscendum, & rationem sub qua: *In visu enim, inquit, ratio sub qua est visibilitas; ratio obiectiua lumen. In fide infusa, ait, ratio obiectiuam esse diuinam reuelationem; rationem verò sub qua esse cognoscibilitatem non solum per diuinam reuelationem (nam est hereticus, inquit, assentitur articulo Trinitatis ex eo, quia per Christum id reuelatum est Ecclesia à Deo) sed etiam simul per habitum supernaturalem, qui cum tali reuelatione debitam proportionē habeat.* Similia addit de Theologia, vt dictum dub. præcedenti.

Jdem significat Bannes hic q. I. art. 3. vbi ait, *veram est realem rationem, sub qua cognoscitur omne scibile, esse aliquod lumen intrinsecum habitui scientifico, vel naturale, vel supernaturale, vel acquisitum.* Quod etiam videtur sentire Zumel q. I. art. 3. q. 2. cum ait, rationem formalem, sub qua, in fide & Theologia, non distingui ab ipso lumine, vel ab effectu formali luminis: vbi de lumine habitus loqui videtur, vt paulò ante ex Banne retulimus. Citantur etiam à Vasquio hic disp. 7. cap. 3. pro hac sententia Caietanus hic q. I. art. 3. & recentiores Thomistæ. Qui proinde, vt dictum, ipsum lumen habitus, vel denominationem ab habitu, vel potentia, constituunt rationem formalem sub qua eiusdem habitus seu potentiæ.

Alij verò quidam recentiores, etsi cum citatis authoribus in eo conueniant, quod ratio formalis sub qua, in potentijs & habitibus cognoscitiuis, distinguatur à ratione formali obiectiua Qua, siue propter quam, siue per quam; differunt tamen in eo, quod eam docent esse, non denominationem à potentia vel habitu, nec lumen ipsius habitus cognoscitiui; sed conditionem aliquam requisitam ex parte obiecti, sine qua obiectum nec potentiam mouere, nec eius actum terminare, posset. Quales quidem variæ assignari possunt; v. g. iuxta S. Thomam; fides ex parte obiecti exigit, vt sit non visum; opinio, vt sit non certum. Talem etiam esse dicunt, respectu scientiarum, variam abstractionem obiecti à materia & motu, iuxta Aristotelem. 2. Metaph. text. 2. Similiter etiam rationē formalem sub qua, per modū conditionis concomitantis, ex parte obiecti Theologiæ creatæ, tam secundum actum, quam secundum habitum esse aiunt, *finitatem, seu finitudinem virtutalem Dei*; quæ nihil sit aliud, quam ipsa cognoscibilitas (actiua) Dei, quaten⁹ est apta mouere modo finito mētes creatas ad cognitionem sui: hanc enim esse conditionem concomitantem ex parte subiecti siue obiecti, sine quod non potest terminare habitudinem actus Theologici. Et citatur pro hac sententia Argentinas q. I. prologi, Toletanus q. 6. art. 2. & q. 7. art. 2. & q. 8. a. 2. Capreolus quæst. 4. prologi art. 2. & Hispalensis quæst. 4. art. 3.

Addunt